

- Reforms related to labour legislation are required in order to protect individuals and not only the “workers” knowing that in the “gig economy” the contributors have an unclear role. The official status of people working in the digital economy is not important, but these should benefit from the same protection as an employee.
- The universal income should be taken into consideration in order to force societies to pull through the disruptions in the work at global level and ensure the access to the basic necessities of life.
- The Digital Revolution do not has to detract policy makers from other challenges that are disruptive to the future of work, like offshoring of jobs.
- Teaching digital and emotional and social skills are essential in the preparation of the next generation for the future work. These individuals are not just consumers; they will become actors in the new online economy. The emergence of fields of study is expected, appearing “psychology of machine learning” for understanding and controlling the technology enabling computers to learn on their own.

References

- Brynjolfsson, E., & Kahin, B. (Eds.). (2002). *Understanding the digital economy: data, tools, and research*. MIT press.
- Rainie, L. (2017). Digital divides—feeding America. *Pew Research Center*.

УДК 330.101

Юрчик Г.М.,

к.е.н., доцент,

Самолюк Н.М.,

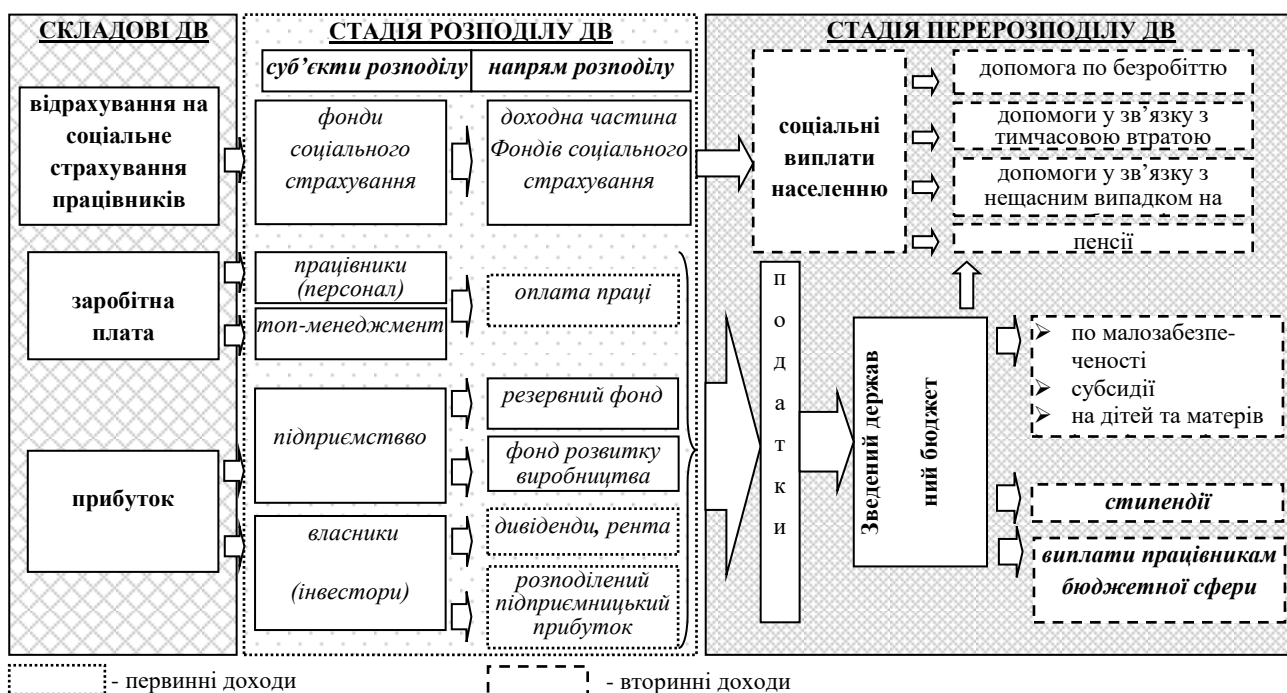
к.е.н., доцент,

Національний університет водного господарства і природокористування

ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПЕРВИННІ ТА ВТОРИННІ ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Джерелом формування національного доходу як загальної суми доходів суб'єктів економіки є додана вартість (ДВ). В результаті розподілу ДВ формуються так звані первинні доходи - доходи, які утворюються у сфері матеріального виробництва в процесі створення і первинного розподілу ДВ [23]. Одна їх частина надходить в індивідуальне розпорядження працівників у формі заробітної плати, а друга частина привласнюється власниками засобів виробництва і капіталу у вигляді підприємницького прибутку, дивідендів, земельної ренти. Ці доходи називають первинними, або основними, оскільки їх отримують безпосередньо ті, хто створює національний дохід або є власниками окремих факторів виробництва (рис. 1).

Стадія перерозподілу ДВ передбачає задіяння фіскального механізму, в результаті чого формується зведений державний бюджет та цільові державні позабюджетні Фонди, соціальні виплати з яких забезпечують формування так званих вторинних (похідних) доходів - доходи, які отримує непрацездатне населення або населення, яке опинилося в умовах соціальних ризиків, а також працівники бюджетної (нематеріальної) сфери у процесі перерозподілу первинних доходів (пенсія, соціальні допомоги, страхові соціальні виплати, стипендія, заробітна плата бюджетникам та ін.). Основним інструментом перерозподілу ДВ є зведений державний бюджет.

Рис. 1. Механізм формування первинних та вторинних доходів населення

Безумовно, значний рівень тінізації національної економіки, що перевищує так званий критичний рівень (рис. 2), чинить значний вплив на доходи населення.

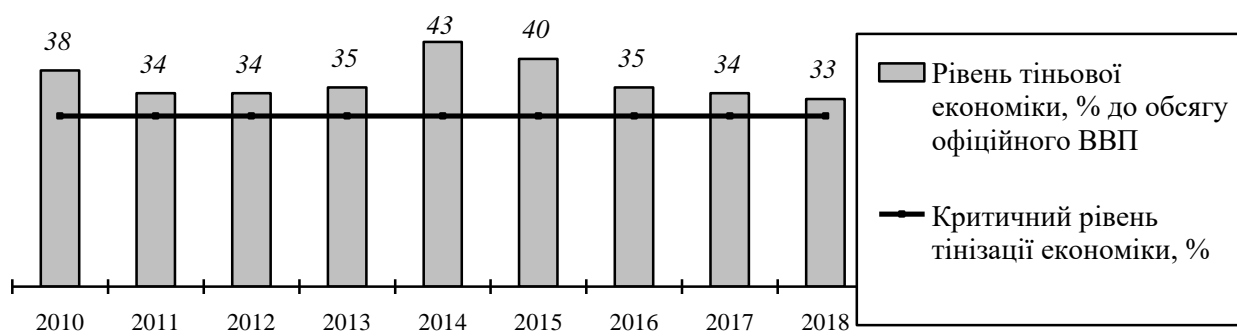

Рис. 2. Інтегральний показник рівня тіньової економіки в Україні [1]

Таблиця 1

ОБГРУНТУВАННЯ ФІСКАЛЬНИХ ВТРАТ ТА ЗМІН В ПЕРВИННИХ ТА ВТОРИННИХ ДОХОДАХ НАСЕЛЕННЯ В РЕЗУЛЬТАТІ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ (РОЗРАХУНКИ ПРОВЕДЕНО ЗА ДАНИМИ [2,1])

	2013	2014	2015	2016
Податкове навантаження (за зведеним державним бюджетом), % до ВВП	24,2	23,2	25,5	27,3
Податкове навантаження (за загальнообов'язковим соціальним страхуванням), % до ВВП	12,9	11,4	9,5	5,4
Загальне податкове навантаження, % до ВВП	37,0	34,6	35,0	32,7
Розрахунок фіскальних втрат в результаті тінізації економіки				
Тіньовий ВВП, млрд. грн.	512,82	682,37	795,42	834,88
Фіскальні втрати зведеного державного бюджету, млрд. грн.	123,9	158,0	203,1	227,8
Фіскальні втрати фондів соціального страхування, млрд. грн.	66,1	77,9	75,4	45,1
Розрахунок зміни первинних доходів внаслідок тінізації економіки				
Тіньова валова додана вартість (при збереженні співвідношення між ВДВ та ВВП в офіційній економіці), млрд. грн.	449,3	594,6	675,8	708,1
Тіньова заробітна плата (при збереженні частки оплати праці в національному доході у відповідному році), млрд. грн.	+170,6	+245,5	+307,9	+342,5
Тіньові доходи на капітал (при збереженні частки валового прибутку, змішаного доходу в національному доході у відповідному році), млрд. грн.	+245,3	+301,8	+338,3	+294,8
Розрахунок зміни вторинних доходів внаслідок тінізації економіки				
Оплата праці в бюджетній сфері	-43,7	-52,1	-55,6	-64,3
Виплата пенсій і допомог (за рахунок зведеного державного бюджету) ¹ .	-29,8	-33,3	-38,5	-50,4
Стипендії ¹ .	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4

Інші соціальні виплати населенню ¹	-18,6	-23,7	-29,2	-37,7
Пенсійне забезпечення (за рахунок власних коштів ПФ), млрд. грн.	-56,9	-68,6	-67,3	-37,5

Розрахунки проведено при збереженні частки відповідних видатків у доходах

В результаті тінізації частина ДВ розподіляється в «тіні», зумовлюючи значні фіскальні втрати як зведеного державного бюджету, так і фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування (за авторськими розрахунками відповідні втрати у 2017 р. склали 227,8 та 45,1 млрд. грн. відповідно). В той же час, фіскальні втрати для держави є фактором збільшення первинних доходів для частини населення, яке задіяне у різного роду тіньових схемах (за авторськими розрахунками збільшення доходів на фактори «праця» та «капітал» у 2017 р. в результаті тінізації економічних відносин відповідно складало 342,5 та 294,8 млрд. грн.).

Безумовно, фіскальні втрати внаслідок не оподаткування первинних тіньових доходів стримує зростання вторинних доходів населення. Так, у 2017 р. можливе зростання оплати праці в бюджетній сфері в разі можливої детінізації економіки складало б 64,3 млрд. грн., пенсій, стипендій та інших соціальних виплат за рахунок бюджету – 88,5 млрд. грн., пенсійного забезпечення (за рахунок власних доходів ПФ) – 37,5 млрд. грн.

Таким чином, тіньова економіка підриває фінансові основи існування не лише держави як суспільної інституції, але і соціальної безпеки та справедливості в суспільстві. Адже тінізація економіки зумовлює тінізацію первинних доходів частини населення, наслідком чого є фіскальні втрати бюджету та фондів соціального страхування. Закономірним наслідком фіскальних втрат є обмеження фінансових можливостей для зростання вторинних доходів населення у вигляді заробітної плати в бюджетній сфері, пенсійних виплат, стипендій та інших соціальних виплат.

Література

1. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні (І квартал 2018 р.) / Міністерство економічного розвитку та торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7->

6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki

2. Національні рахунки: статистичні показники. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України.– Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
3. Tait A.A. Value Added Tax / A.A. Tait. – Wash.: International Monetary Fund, 1998. – 228 p.

УДК 331.5.024.5

Shchetinina Liudmila V.,

pHd of Economics, assistant of professor
State University «Kiev National Economic University
named after Vadym Hetman»

Rudakova Svetlana G.,

pHd of Engineering, assistant of professor,
State University «Kiev National Economic University
named after Vadym Hetman»

Herasymova Mariia V.,

student,
State University «Kiev National Economic University
named after Vadym Hetman»

EMPLOYMENT OF FREELANCERS: MOTIVATIONAL AND LEGAL ASPECTS

Changes in the economy are brought by the development of new technologies as drastically transform the concept of business activities. As a result, it is necessary to rethink the key values of employment, namely how to work and where to work. While modern technologies are at the implementation stage and therefore only begin to exert on the transformational processes, Internet has been for a long time contributing the development of the so-called "economy on demand" or "platform economy". That is a new type of economy, which has essentially changed the attitude towards remote employment and its flexible forms (for example, the successful development of online